

Wyrok z dnia 13 lutego 1997 r.
I PKN 6/97

1. Upływ trzymiesięcznego okresu nieobecności w pracy z powodu tymczasowego aresztowania skutkuje wygaśnięcie stosunku pracy z powołania (art. 66 § 1 w zw. z art. 69 KP)

2. Okres trzech miesięcy trwania tymczasowego aresztu w rozumieniu art. 66 § 1 KP należy liczyć od dnia zatrzymania (art. 224 KPK).

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski, Maria Mańkowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 1997 r. sprawy z powództwa Henryka R. przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A. - I Inspektorowi w B. o dopuszczenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 7 listopada 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 10 zł (dziesięć złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego

U z a s a d n i e n i e

Powód Henryk R. wniósł o nakazanie pozwanemu I Inspektorowi PZU SA w B. dopuszczenia go do pracy. Powód wywiódł, że Dyrektor Oddziału PZU SA stwierdził wygaśnięcie jego stosunku pracy, podczas gdy nie był on pracodawcą powoda.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Białymstoku potraktował powództwo jako zmierzające do przywrócenia do pracy i wyrokiem z dnia 25 kwietnia 1996 r. [...], oddalił je. Sąd Rejonowy ustalił, że powodowi w grudniu 1991 r. powierzono stanowisko dyrektora I Inspektoratu PZU SA w B. W dniu 4 stycznia 1993 r. powód został zatrzymany, a następnie aresztowany. Tymczasowe aresztowanie trwało do dnia 9 kwietnia 1993 r. W dniu 4 kwietnia 1993 r. pozwany pracodawca sporządził świadectwo pracy, w którym stwierdził, że stosunek pracy wygasł z tym dniem na podstawie art. 66 § 1 KP. Świadectwo to doręczono powodowi w dniu 14 kwietnia 1993 r., a zostało ono podpisane przez dyrektora Oddziału PZU SA w B. Sąd Rejonowy uznał, że stwierdzenie wygaśnięcia stosunku pracy było zgodne z art. 66 § 1 KP i powodowi może służyć roszczenie z art. 66 § 2 KP, jeżeli zostaną spełnione przesłanki tego przepisu.

W rewizji od tego wyroku powód podkreślił, że nie domaga się przywrócenia do pracy, lecz uważa, iż stosunek pracy trwa nadal i domaga się dopuszczenia do pracy. Twierdził, że postanowienie o przedłużeniu czasu trwania jego aresztowania do dnia 4 lipca 1993 r. zostało uchylone i opuścił areszt w dniu 9 kwietnia 1993 r.

Wyrokiem z dnia 7 listopada 1996 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił rewizję powoda. Sąd Wojewódzki stwierdził, że powód w okresie od dnia 4 stycznia 1993 r. do dnia 9 kwietnia 1993 r. był nieobecny w pracy ze względu na tymczasowe aresztowanie. Podniósł, że pracodawca zawiadomił powoda o wygaśnięciu stosunku pracy przez doręczenie świadectwa pracy. Powód mógł dochodzić roszczenia o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie zgodnie z art. 67 KP. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego nie jest zasadne roszczenie o ustalenie trwania stosunku pracy na podstawie art. 189 KPC, jeżeli pracownikowi przysługuje roszczenie o świadczenie, w tym przypadku o przywrócenie do pracy. Za słuszny uznał Sąd Wojewódzki zarzut, że skoro

umowa o pracę wygasła w dniu 4 kwietnia 1993 r. to wniesienie powództwa w dniu 29 lutego 1996 r. nastąpiło z przekroczeniem terminu z art. 264 KP.

Kasację od tego wyroku wniósł powód, który zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 66 § 1 KP oraz prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 i 224 § 1 KPC. Powód wniósł o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Powód w szczególności wywiódł, że był zatrudniony na podstawie powołania, a więc powinny mieć do niego zastosowanie przepisy art. 69 i 70 KP. Zdaniem powoda okres tymczasowego aresztowania upłynął w dniu 26 marca 1993 r., a postanowienie o przedłużeniu aresztu zostało uchylone i jego nieobecność w pracy po tym dniu była usprawiedliwiona.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, zarzucając, iż Sądy prawidłowo ustaliły, że powód był nieobecny w pracy ze względu na tymczasowe aresztowanie w okresie od 4 stycznia 1993 r. do 9 kwietnia 1993 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sądy prawidłowo na podstawie dokumentów ustaliły, że powód został zatrzymany w dniu 4 stycznia 1993 r. [...] Postanowieniem z dnia 26 marca 1993 r., [...], Sąd Wojewódzki w Białymstoku przedłużył areszt do dnia 4 lipca 1993 r. [...] Postanowienie to zostało uchylone w dniu 9 kwietnia 1993 r. przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku [...] i w tym dniu powód został zwolniony z aresztu [...]. Nie może więc być mowy o naruszeniu przepisów postępowania dotyczących ustaleń faktycznych, a w szczególności wskazanych w kasacji art. 233 § 1 i 224 § 1 KPC.

Zgodnie z przepisem art. 66 § 1 KP umowa o pracę wygasa z upływem 3 miesięcy nieobecności pracownika w pracy z powodu tymczasowego aresztowania, chyba że pracodawca rozwiązał wcześniej bez wypowiedzenia umowę o pracę z winy pracownika. Nieobecność pracownika spowodowana 3-miesięcznym pobytem w areszcie jest więc nieobecnością usprawiedliwioną, prowadzącą jednak do wygaśnięcia stosunku pracy. Skutek ten następuje z mocy prawa, nie jest więc konieczne składanie przez pracodawcę w tym zakresie oświadczenia woli. Okres tymczasowego aresztowania zgodnie z art. 224 Kodeksu postępowania karnego należy liczyć od dnia zatrzymania. Zasadę tę należy stosować przy obliczaniu upływu okresu tymczasowego aresztowania z art. 66 § 1 KP.

W sprawie nie zostało jednoznacznie wyjaśnione i ocenione kto był pracodawcą powoda - Inspektorat PZU czy Oddział PZU. Nie zostało także jednoznacznie stwierdzone czy powód był pracownikiem zatrudnionym na podstawie powołania. Okoliczności te nie mają jednak znaczenia w sprawie. Zgodnie bowiem z treścią art. 69 KP jeżeli przepisy dotyczące stosunku pracy z powołania nie stanowią inaczej, do tego stosunku pracy stosuje się przepisy dotyczące umowy o pracę na czas nie określony. Dotyczy to także przepisów regulujących wygaśnięcie umowy o pracę, a więc przepisu art. 66 § 1 KP. Niezależnie więc od tego czy powód rzeczywiście był zatrudniony na podstawie powołania, okres trzymiesięcznej nieobecności powoda w pracy ze względu na tymczasowe aresztowanie spowodował wygaśnięcie jego stosunku pracy i powód został jedynie zawiadomiony o tym skutku, który nastąpił z mocy prawa. Kwestia kto podpisał pismo zawiadamiające o tym wygaśnięciu (kto był pracodawcą powoda) jest bez znaczenia.

Zgodnie z art. 67 KP w razie naruszenia przez pracodawcę przepisów dotyczących wygaśnięcia stosunku pracy, pracownikowi przysługuje powództwo do sądu pracy o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie. Nawet więc gdy pracodawca niesłusznie (niezgodnie z prawem) stwierdzi wygaśnięcie stosunku pracy, skutek ten następuje i pracownik może dochodzić tylko wskazanych roszczeń. Powództwo o ustalenie trwania stosunku pracy jest w takim przypadku bezzasadne choćby z tej przyczyny, że nie jest

możliwe uznanie nieważności (nieistnienia) wygaśnięcia stosunku pracy. Słusznie więc Sądy obu instancji rozważały możliwość potraktowania pozwu jako zmierzającego do przywrócenia do pracy (art. 477¹ § 1 KPC). Słusznie też stwierdziły, że takie roszczenie zostało wniesione ze znacznym przekroczeniem terminu określonego w art. 264 § 2 KP i bez żadnych przyczyn usprawiedliwiających takie przekroczenie. Zarzucone naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów art. 66 § 1, 69 i 70 KP, nie wystąpiło więc.

Prowadzi to do oddalenia kasacji na podstawie art. 393¹² KPC w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 KPC w związku z art. 393¹⁹ i 391 KPC oraz § 18 ust. 3 w związku z § 17 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 czerwca 1992 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości (Dz.U. Nr 48, poz. 220 ze zm.).

=====